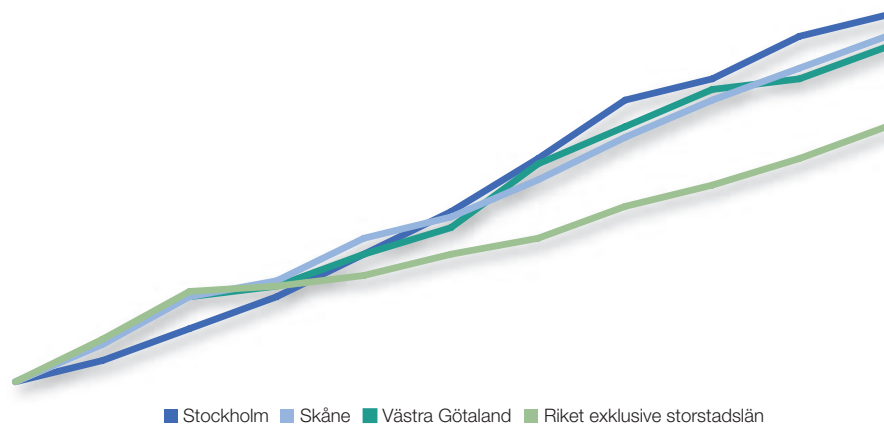

Tillväxten är bra i Skåne, men är den tillräckligt bra?

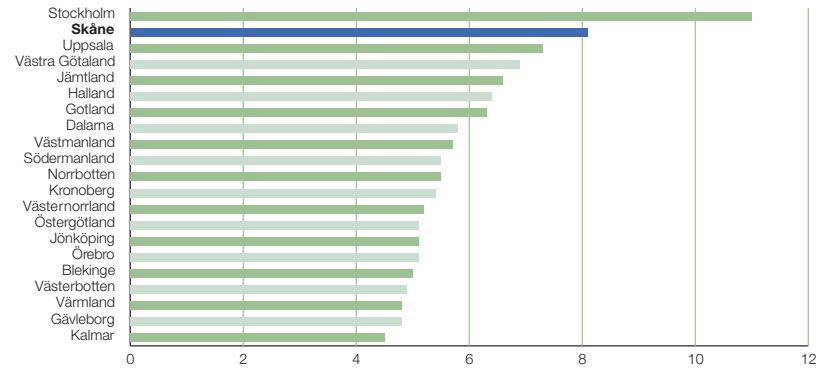
I den här skriften lyfter vi fram enskilda frågeställningar kring regional utveckling i Skåne, för att väcka samtal kring dem. Hur ser läget ut, egentligen? Vilka är problemen, orsakerna och lösningarna? Vi har inte svaren – därför ställer vi frågorna.

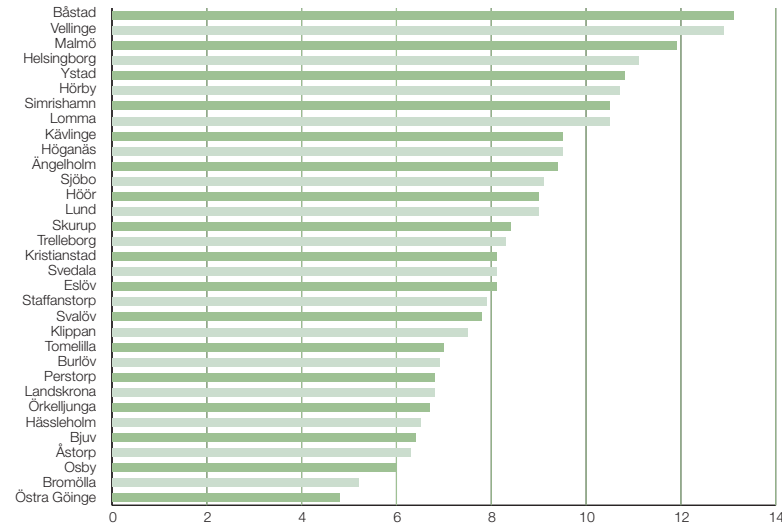
Skånes regionala
tillväxtprogram

Nya företag fördelat på län, andel per 1000 invånare 16-64 år, 2004

Nyregistrerade företag i Skånes kommuner per 1000 invånare 16-64 år, 2005

Nyföretagande

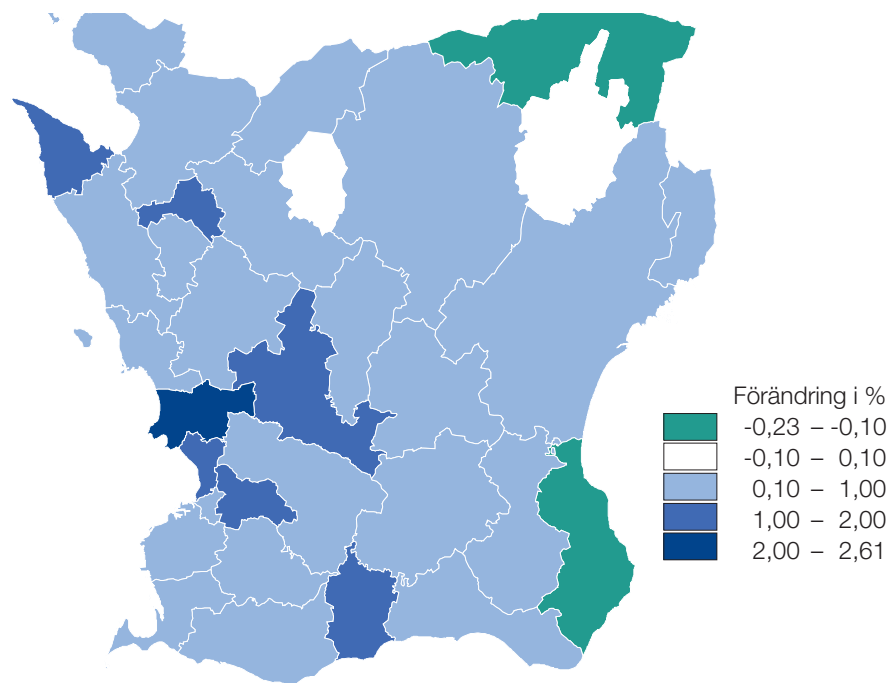
Rikligt med nya företag

Att det behövs fler företag i Skåne, liksom i hela Sverige, är ingen nyhet. Vi är många som på olika sätt försöker uppmuntra och stimulera entreprenörsanda och företagande i vår region. Detta sker genom allt från att släppa fram skolbarns naturliga skaparglädje och ta sig församhet till inkubatorer för affärsidéer i vad som förhoppningsvis är viktiga framtidsbranscher och -företag. Det skånska nyföretagandet ligger relativt bra till. År 2004 startades i genomsnitt knappt 9 företag per tusen invånare i Skånes kommuner. Nedbruten på kommunnivå, visar statistiken en viss övervikt i södra och västra Skåne, medan det nordöstra hörnet släpar efter något. Det i sig är något oroande, eftersom de traditionella tunga näringarna i samma hörn knappast kan fortsätta att dominera arbetslivet som förr på längre sikt. Det är alltså där som behovet av nya arbetstillfällen kan komma att bli som störst – ett faktum som möjligen kan stämma till eftertanke för alla som arbetar med att främja företagande och entreprenörskap. Det påstås också ibland att storföretag i Sverige skapar få avknopningsföretag. I så fall är det ett problem för det regionala innovationssystemet, eftersom forskning visar att nära 80 procent av nya high tech-företag är avknoppningar från befintliga företag, inte nystarter av forskare. Våra stödsystem till nya forskningsinriktade företag är nästan helt inriktade mot forskare vid högskolor och universitet, medan vi har svaga instrument att stödja avknopningsföretag.

...men vad vet vi om dem – egentligen?

Just därför att det råder ett så brett samförstånd om att nyföretagande är något bra och eftertraktansvärt, används ofta statistik som visar högt nyföretagande som ett tecken på en positiv utveckling. Vi måste komma ihåg att samma statistik sällan eller aldrig visar vilken typ av företag som gömmer sig i diagrammen och kolumnerna. Många företag startas som utpräglade enpersons företag, som ett sätt att undgå arbetslöshet och bidragsberoende, sidoverksamhet till anställning eller som så kallade "levebrödsföretag" d v s med syfte att ge en trygg månadsinkomst till hushållet. Detta betyder inte på något sätt att dessa företag är sämre – undersökningar visar till exempel att överlevnaden bland företag som börjat med t ex Starta eget-bidrag är lika god som bland andra företag – men vi kan ändå konstatera att långt ifrån alla företag startas utifrån sprudlande entreprenöriell iver. Vågar vi slå oss till ro med vad som faktiskt är ett ganska osäkert antagande – att högt nyföretagande är liktydigt med hög tillväxt?

Befolkningsförändringar 2005

Befolkningsutveckling

Är inflyttning lika med fler jobb?

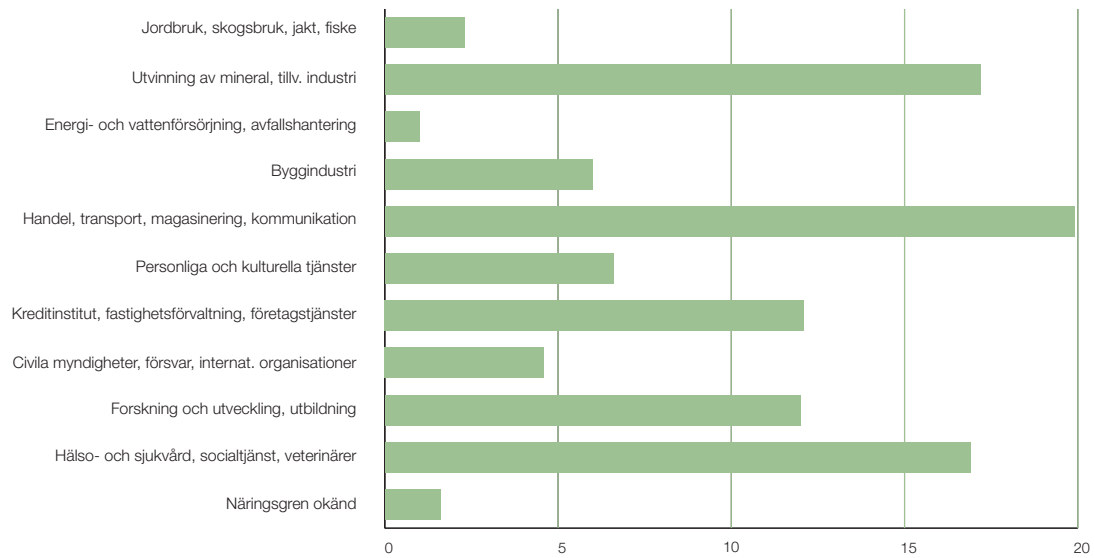
Det bor nästan 1,2 miljoner människor i Skåne, med en tydlig koncentration i och kring Malmö. Den koncentrationen har, som väntat, bara ökat de senaste åren. Det märks på såväl arbets- som bostadsmarknaden. Stigande bostadspriser har gjort att andelen människor som bosätter sig i ett stråk alldeles i anslutning till den sydvästra regiondelen ökar kraftigt just nu. Den utvecklingen har vi förutsett. Att sysselsättningen ökar ganska markant i ett stråk mitt i Skåne, från norr till söder, och som till stor del sammanfaller med inflyttningsområdena, har varit oväntat. Innebär det att det finns ett direkt och starkt samband mellan befolkningstäthet och sysselsättning? Är det ett samband vi i så fall underskattat?

Att sysselsättningen ökar i stora delar av Skåne är förvisso bra, men samtidigt ökar befolkningen endast måttligt i de östra och nordöstra regiondelarna – regiondelar som dessutom står inför stora utmaningar med äldre industri och en pågående strukturomvandling inom lantbruket.

Kommande konkurrens?

En annan befolkningsrelaterad fråga är det vikande antalet människor i arbetsför ålder på Själland. Utvecklingen där kan komma att öka konkurrensen om arbetskraft i Öresundsregionen, något som naturligtvis får återverkningar i hela Skåne. Paradoxalt nog underblåses hotbilden av harmoniseringen mellan regelverk och arbetsmarknad i Sverige och Danmark, och av att kommunikationerna mellan länderna bara blir bättre och billigare. Frågan är: vad gör vi i Skåne, kanske i synnerhet i västra Skåne, för att möta utmaningen? Räcker befolkningen på Själland och i Skåne för att tillfredsställa behoven av arbetskraft i hela det sammanlagda området på tjugo års sikt? Idag vet vi inte det med säkerhet, vilket i sig är något av ett hot. Kanske behöver regionen genomföra insatser för att locka människor inte bara från övriga Sverige utan från hela Östersjöområdet för att tillgodose vårt framtida behov av arbetskraft?

Förvärsarbetande i Skåne, procentuell fördelning per bransch år 2004

Ekonomi växer, sysselsättningen står still

Jobless growth, jobblös tillväxt – vi har alla hört begreppet. Det förekommer i snart sagt alla sammanhang där tillväxt, näringsliv och sysselsättning diskuteras. Fenomenet innebär att sysselsättningen inte ökar som förväntat, när ekonomin som helhet växer. Istället är det produktiviteten som ökar, det vill säga att alla som arbetar – är i produktion – producerar mer på samma tid som de tidigare producerade mindre på. Vi ser att det samband mellan god tillväxt och ökande sysselsättning vi kanske tagit för givet till synes är satt ur spel, något som drabbat hela Sverige.

Skåne är givetvis inget undantag. Vad som i grunden orsakar problemet finns det lika många åsikter om som det finns debattörer, men rent sakligt kan vi konstatera två saker:

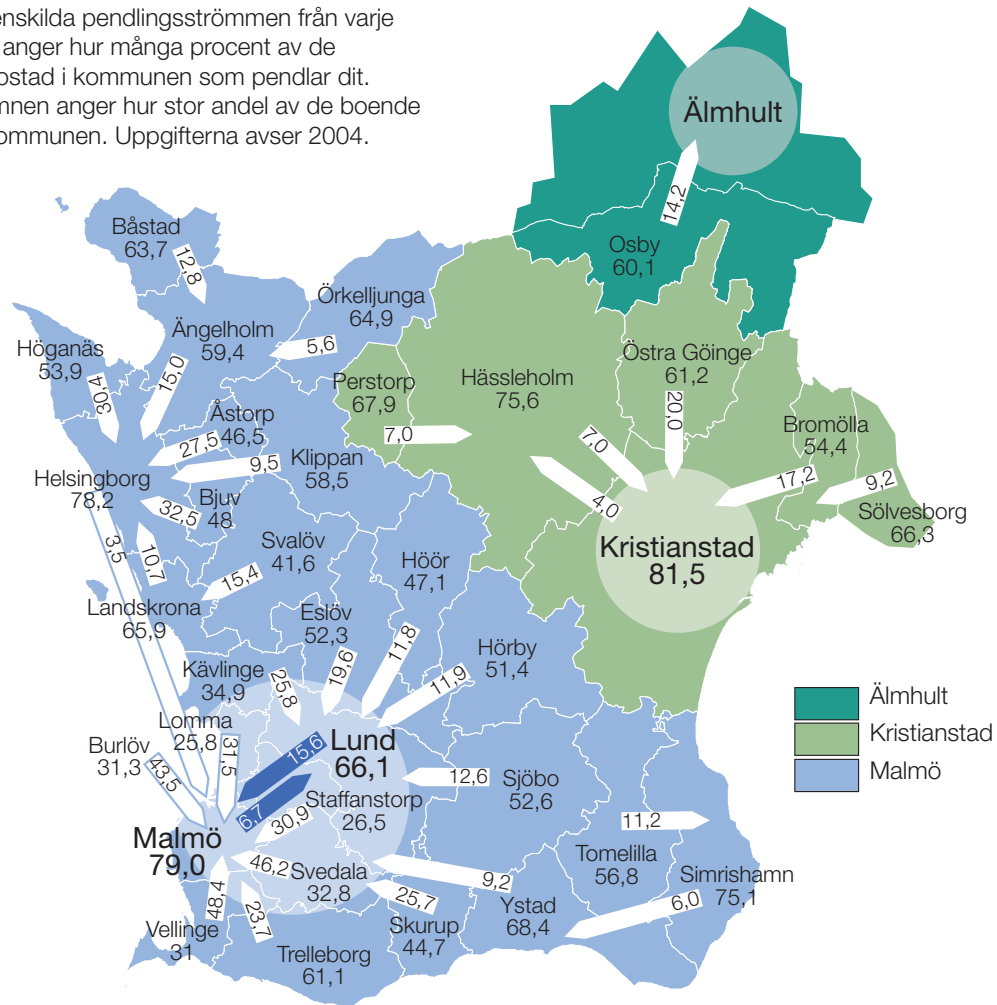
- Den starka tillväxt vi har sett i riket på senare år har mestadels skett genom att produktiviteten ökat snarare än genom att fler personer anställts. Tillväxten av produktionen har därför varit mycket snabbare än tillväxten av antalet sysselsatta.
- Förväntningarna om att de många stora och små hi tech-företag som finns i främst sydvästra Skåne ska bidra till ökad sysselsättning infrias inte på det sätt som många hoppats.

Snabbväxande branscher för små

Företag i hightech-branscher som IT, medicinteknik och bioteknik finns det rikligt av i Skåne, och tillväxten bland dem är som förväntat hög. Dessa företag rekryterar också, precis som man kunde förvänta sig. Ändå infrias dessa branscher, åtminstone inte på kort sikt, de allmänt spridda förhoppningar som finns om att de ska äta upp arbetslösheten och leda Skåne och Sverige till stabila positioner i en ekonomi där vi konkurrerar globalt.

Visionens förverkligande låter vänta på sig – och orsaken är att dessa branscher helt enkelt ännu så länge är för små i absoluta tal räknat, för att kunna göra någon avgörande skillnad när det gäller sysselsättningen. Frågorna infinner sig; kan vi göra mer för att stimulera tillväxt inom just tjänstesektorn hos oss i Skåne? Är det påkallat med ytterligare insatser som riktar sig särskilt mot tjänstesektorn? I så fall – vilka insatser är det? Kan vi göra mer för hightech-branscherna, så att de växer än snabbare, och därmed förflytta det hägrande målet närmare oss?

Pilarna visar den största enskilda pendlingsströmmen från varje kommun. Siffran vid pilen anger hur många procent av de förvärvsarbetande med bostad i kommunen som pendlar dit. Siffran under kommunnamnen anger hur stor andel av de boende som arbetar i den egna kommunen. Uppgifterna avser 2004.

Kontrasternas Skåne

Skåne är på det hela taget en levande och löftesrik region. Här finns allt som behövs, och lite till, för att Skåne ska bli en verkligt framgångsrik region även på lång sikt, och rentav bli en tillväxtmotor för hela södra Sverige. Ett av de krux vi står inför, är emellertid den tämligen påtagliga kontrasten mellan östra och västra Skåne. I väster, i synnerhet i sydväst, präglas regionen av storstaden Malmö med omnejd, av tunga säten för högre utbildning, av internationella storföretag inom läkemedel och telecom, och av en bubblande framväxt av forskningsintensiva innovationsföretag.

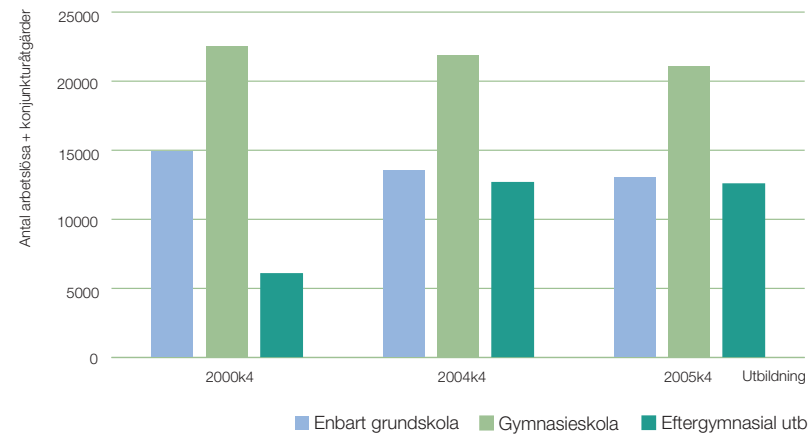
I nordost dominerar traditionell industri, skogs- och lantbruk och mindre företag i branscher som kan få lönsamhetsproblem på sikt – i synnerhet som de större industrierna i delregionen möts av en allt hårdare internationell konkurrens från låglöneländer. Samtidigt erbjuder de östra regiondelarna ett attraktivt boende, något som också börjar få genomslag i statistiken. Allt fler väljer att bo allt längre från storstadsområdena, för att pendla till sina arbeten. Det är viktigt att alla näringslivets aktörer i östra Skåne får det stöd de behöver för att kunna utveckla sig, förnya sig och anta framtidens utmaningar. Samtidigt behöver vi ytterligare förbättra möjligheterna att såväl resa mellan delregionerna på ett snabbt, säkert och miljövänligt sätt, som att arbeta på distans med hjälp av bredband.

Tågen kommer, men kommer de i tid?

Det pågår flera stora satsningar på skånsk infrastruktur, inte minst när det gäller järnväg. Längst komna är de utbyggnadsprojekt som rör västra Skåne, där behovet också är mest akut. Södra stambanan byggs ut, Malmö får sin Citytunnel, tunneln under Hallandsåsen grävs som bäst, Västkustbanan byggs ut till två spår. På det hela taget rustas järnvägen för att kunna svälja betydligt mer persontrafik än den kan idag.

Behovet när det gäller förbindelserna mellan öst och väst är också angelägna – projekt som ska leda till bättre pendlingsmöjligheter i hela området mellan Malmö och Simrishamn är igång, men är fortfarande inte fastställda för hela sträckningen. Det kan dröja mer än ett decennium innan människor kan ta snabbare persontåg mellan Malmö/Lund-området och orterna på Österlen. Hur kan vi som arbetar för Skånes utveckling stödja den utvecklingen, och förbereda oss för resultaten av den?

Total arbetslöshet fördelat på utbildningsnivå 2000–2005

Kompetens och utbildning

Plåtslageri eller interaktionsdesign eller både och?

Skåne har gamla och stolta anor när det gäller högre utbildning, kanske främst uppburna av Lunds universitet som verkat sedan 1600-talet. En hel del har hänt sedan dess – på senare år har nya lärosäten fötts och etablerat sig i Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Utöver högskolorna finns flera utbildningscentra runtom i regionen – Norra Station i Hässleholm är ett exempel, och Sveriges lantbruksuniversitet ska sannerligen inte förglömmas. Och skolorna behövs uppenbarligen. Fler människor än någonsin tidigare väljer att gå vidare till högre utbildning, och platserna vid våra högskolor och universitet är också fler idag än de någonsin varit. Den övergripande samhällsdebatten om globalisering och internationell konkurrens förmedlar också bilden att Sveriges väg till framgång och fortsatt välstånd går via utbildning – det är med kunskap, expertis och kvalificerade tjänster och idéer vi ska konkurrera, inte med enklare produktion eller tjänster. Trenden är tydlig – det är högre utbildning som ”gäller” i dag. Möjligen glömmet vi, i samhället i stort, bort värdet av god kompetens och tillgång på arbetskraft utanför akademiernas kretsar. Redan råder brist – och därmed efterfrågan – inom klassiska hantverksyrken som plåtslagare, snickare, plattsättare med mera. Kanske är det även dessa yrken som är framtidsyrkena?

Bildning kontra kompetens?

Samtidigt ser vi en oroväckande hög arbetslöshet bland såväl unga som akademiker – två grupper som delvis överlappar varandra. Arbetsmarknaden kan helt enkelt inte svälja all den kvalificerade arbetskraft som produceras vid universitet, högskolor och andra utbildningsinstitut. Det finns många orsaker till detta. En av dem tycks vara att utbildningsväsendet och näringslivet har olika sätt att se på kunskap. För utbildningsväsende har kunskap och bildning ett egenvärde – näringslivet efterfrågar specifik kompetens. Redan idag finns former för samverkan mellan utbildningsväsende och näringsliv. Dessa samverkansformer fungerar bra i sig, men är kanske otillräckliga. Vad kan vi göra för att skapa ett tydligare signalsystem mellan utbildningsväsendet och näringslivet, ett signalsystem som skulle ge båda sidor bättre underlag för utveckling, långsiktig planering och rekrytering?

Företagande, välfärd, in- och utflyttning, pendlingsmöjligheter, kompetensförsörjning, internationell konkurrens, innovationsklimat... detta är några av många faktorer som påverkar Skånes utveckling. I den här broschyren bjuds du in att reflektera över frågeställningarna en och en, för enkelhetens skull. Läs, och låt dig stämmas till eftertanke och samtal med andra. Frågorna är betydelsefulla, svaren komplicerade – därför är det viktigt att också du tänker till.

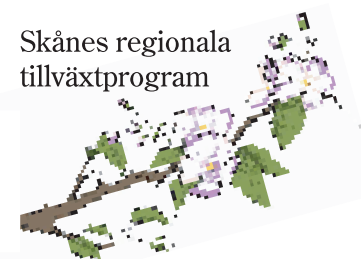
För mer information om denna skrift, kontakta Region Skåne, Näringslivsutveckling.

Jonas Jönsson
Stortorget 9
211 22 Malmö
jonas.w.jonsson@skane.se

Christian Lindell
Stortorget 9
211 22 Malmö
christian.lindell@skane.se

Skånes regionala
tillväxtprogram

www.skane.se/naringsliv/rtp
www.skanskframtid.nu